

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus VIII. De probationibus certorum objectorum in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

ponitur in narratione; exemplum dant aliqui ex *c. si Papa, 10. de Privileg. in 6.* ex quo volunt non probari plene exemptionem, ex verbis rescripti, quo Pontifex incidenter narrat, aliquam Ecclesiam pertinere ad jus, & proprietatem Ecclesie Romanæ; quia suam intentionem non fundat super illis narratis, ut notat *gloss. in cit. Clement. unic. V. fecisse narramus.*

1506. Not. 5. quod dicimus per verba Papæ *proprii* facti narrativa haberi plenam probationem, quando super illis narratis *fundat* suam intentionem, vi textus procedere solum *in causis beneficialibus, & aliis sue jurisdictioni amplissimæ subjectis*; adeoq; non in profanis (nisi respectu subditorum temporali ejus potestati subditorum) nec in his, quæ alieno subdito præjudicium afferunt; nam Pontifex in temporalibus alieni juris nihil disponere directè potest, ut diximus *l. 1. Decret. tit. 2. de Constitut.* ubi non intervenit periculum æternæ salutis, quod cavere, directè, ac jure proprio, pertinet ad summum Pastorem cunctorum Fidelium.

1507. Not. 6. eos, qui volunt verba Pontificis enuntiativa facti proprii, super quo fundat suam intentionem, sic plenam facere probationem, saltem præsumptivè, intelligentes id de præsumptione juris & de jure, quæ scilicet non admittunt probationem in contrarium, hoc limitare, ut intelligatur de *probatione directâ*; admittentes probationem contrariam solum *indirectè*, quâ refellatur Papæ narratio, & consequenter dispositio gratiosa super illa fundata; quod tamen intellige, si probatio illa indirecta fiat circa id, quod est *facti*; & non circa dispositionem *juris*; sic Mascardus de *probat. volum. 1. conclus. 139. à n. 18.*

ARTICULUS VIII.

De probationibus certorum objectorum in specie.

1508. **C**um probatio fieri debeat circa facta, & quidem incerta, vel quoad substantiam, vel modum, qualitatem, aut aliam circumstantiam in iudicium

deductam, & inter litigantes controversam, eamq; probabilem; illæ solum recipiendæ sunt, quæ ad eum finem tendunt, & rejiciendæ impertinentes, aut solum eò tendentes, ut litem prolongent, quo is, qui super possessione v. g. coram Judice conventus est, & valdè probabiliter creditur (imò quandoq; scitur) succubiturus in causa, ulterius conservetur. Hæc enim intentio prorsus iniqua est, & à damno alteri ex continuata possessione, sive restitutione, nullatenus excusari potest. Plura porrò in hoc titulo tanguntur in specie, de quorum probationibus actore vel Reo excipiente præstandis decernitur.

Prima quæstio est, an alleganti *atatem*, in qua fundatur lis partium, incumbat probatio? hujus quæstionis multiplex occasio est. Nam, ubi aliquid petitur, quod concedi, aut dari non solet, nisi constituto *in atate* jure requisita, si dubium, seu incertum sit, allegantem habere illam, prout jure exigitur, illi onus probationis incumbit. Talis casus controversus habetur in *c. in presentia, 8. h. t.* ubi, cum inter duos Laicos, & Monasterium lis orta fuisset in causa hæreditatis de bonis Marci nepotis eorum ex Fratre; difficultas erat resolvenda *ex atate Marci*. Nam illi volebant Marci bona sibi deberi, eò quòd à Patre suo fuerit gravatus in testamento; ut si sine liberis decederet, bona transfirent ad fratres Testatoris superstitēs; econtra monasterium opponebat, quòd Marcus se, & per consequentiam personæ, omnia sua bona obtulerit monasterio, consequenter ea non illis, sed monasterio esse adjudicanda.

Ad hæc illi duo dicebant, eam Marci dispositionem circa se, & bona sua in monasterium, factam ab illo, dum esset *minor*, consequenter invalidam, adeoq; testamento standum esse: sed Syndicus monasterii duo reponebat i. quòd, licet Marcus tempore primæ oblationis fuerit *minor*; & de monasterio rursus egressus sit; tamen deinde iterum, se suaq; bona secundo obtulerit monasterio oblatione etiam juratâ; deinde, licet ab illis probaretur

cur fuisse *minor*, per hoc tamen non sufficienter probari defectum *ætatis jure requisitæ* ad hoc, ut talis oblatio non valeret; consequenter Monasterio jure adjudicanda Marci bona, & hoc ab ulteriori eorum impetitione absolvendum.

1511. His utrinque propositis, Cardinalis Diaconus S. Eustachii, ejus causæ Auditor à Papa constitutus, considerans, quòd Syndicus Monasterii intentionem suam plenè probaverit, ex parte verò adversa nihil sufficienter probatum sit, ex mandato Papæ sententiam protulit, duobus prædictis fratribus imponendo silentium super his, quæ à monasterio petebant, eosque ad restitutionem eorum, quæ ex Monasterii bonis, propriâ auctoritate occuparunt, condemnando. Ex hac resolutione colligitur, quando Actor fundat suam intentionem *super defectu ætatis jure requisitæ ad valorem dispositionis*, quam irritam esse propter talem defectum contendit, teneri ad probandum defectum ætatis; secus ei silentium ab ulteriore impetitione Rei à Judice imponendum, prout factum in præsentis casu, ubi Syndicus Monasterii Marci oblationem quoad se, & bona sua, factam Monasterio, clarè probavit; & licet Actores invalidam dicerent, & probarent, quòd facta sit, dum offerens esset *minor*, tamen repulsi sunt, quòd probatio *minoris ætatis* non nisi dubia fuerit, de minori ætate, seu defectu ætatis requisitæ ad validè offerendum se, & bona sua Religioni; ratio hujus redditur, quia *minor* dicitur, & qui est infra annos 14. & qui est infra 25. cum autem sola minorennitas in primo sensu impediatur valorem talis oblationis; non autem in secundo; probatâ solâ *minorennitate in genere*, non habetur probata nullitas oblationis, ut diximus n. 1498.

1512. Not. præterea i. olim eum, qui pubertatem egressus est, potuisse se, ac sua bona validè offerre Monasterio factâ professione, per Authent. *Ingressi. C. de SS. Eccles. c. quia ingredientibus*, & *c. si qua mulier*, 19. q. ult. *quamvis*, quantum pertinet ad ætatem in professuro requisitam, hodie jure *Trid. Sess. 25. de*

Regul. c. 15. exigatur annus ætatis decimus sextus completus. Quarè monasterium, si propter bona Professi in ipsum translata impugnetur, Actore contendente professum disposuisse cum defectu ætatis ad ejus valorem de jure requisitæ, v. g. dispositione facta ab impubere; sufficienter ac plenè probat ætatem ad valorem dispositionis, si probet professionem factam; ex hoc ipso enim probatur ætas legitima ad talem actum jure requisita; adeoque non defuisse ætatem juridicam, cum ab ipso professo fieret Religioni oblatio sui, ac suorum bonorum; & ideo in casu *cit. c.* Syndicus Monasterii, oblationem cum requisita ætate juridica factam esse ritè probaturus, intentionem suam fundavit super facta professione; ex hoc ipso enim satis probavit, non esse factam cum defectu ætatis ad ejus valorem necessariæ, nimirum infra pubertatem, cum in ea ætate profiteri non potuerit.

1513. Not. 2. probari ætatem, vel verè, vel præsumptivè; verè probatur exhibendo tempus nativitatis, v. g. per legitimos testes, qui deponant, se scire tali anno, die, natum, à se post nativitatem infantem ex baptismo levatum, vel Parochi testimonio deponentis à se baptizatum, &c. *præsumptivè* autem per conjecturas, id, quod pluribus dicemus tit. 23. de Præsumptionibus. Cæterum cum non obstantè clausulâ testamenti, quâ Marcus à Patre suo jussus est bona sua transmittere ad Testatoris Fratres superstites, si decesserit sine liberis, oblatio facta Monasterio per sententiam Papæ definitivam approbata fuerit exclusis illi substitutis sub dicta clausula, rectè sequitur, gravatum, si sine liberis decesserit, non censeri gravatum pro casu, quo in Religione divino se obsequio per religiosam professionem mancipat, ut fuse probat Thomas Sanchez *l. 7. moral. c. 16. à n. 4.* eò, quòd jure præsumatur, Testatorem, favore Religionis, & divini cultus per Dei servitium, quo salutem animæ certior sibi reddit filius, ad hunc casum dictam clausulam non extendisse, id, quod pluribus ex

ex utroque jure demonstrat Sanchez; ubi tamen excipi debet, nisi substituta sit alia causa pia, quæ gaudet jure potiori, in Dei cultu fundata.

1514. Altera quæstio est de probatione *Virginitatis*, quæ variis subinde casibus præstanda sit, ut si mulier reclamet contra impotentiam Viri, allegans se ab illo nec cognitam, nec cognosci potuisse, etiam sæpius attentatâ matrimonii consummatione. Casus habetur in *c. Proposuisti, 4. h. t.* ubi, cum causa matrimonialis inter Ottonem de Casa nova, & Sobrinam mulierem, à Gregorio VIII. delegata erat Præposito S. Cataldi, coram eo partibus constitutis, mulier allegavit Viri impotentiam, juramento eam confirmans, & septem mulierum testimonio, quæ de ejus Virginitate, ex aspectu testabantur; sed Vir contrarium juratus asseveravit. Super hac re consultus Pontifex respondit; *juramento puella, & septem mulierum testimonio potius fidem habendam esse.* Ex hac decisione deducitur, etiam contra unius juramentum prævalere testimonium plurium, in materia controversa peritorum, contrarium deponentium (hi enim faciunt plenam probationem; unius autem juramentum, duntaxat semiplenam) & rem in judicio dubiam recte probari depositionibus eorum, qui ex inspectione oculari de materia, vel re determinatè deponant, si periti sint, in cognoscendo, seu judicando, an sit, vel non sit in tali materia? de qua litigatur.

1515. Nec obstat dici in *c. continebatur, 6. de desponsat. impub.* Viro cum juramento asserenti, Uxorem esse à se cognitam; id, quod etiam habetur in *3. q. 3. c. si quis 3.* cujus ratio redditur, id dicendum propterea, quòd in talibus, quæ difficilis probationis sunt, major certitudo requiri non soleat, & Viro, qui est caput mulieris, potius credendum sit: Resp. enim talem assertionem refelli posse, si septem mulieres ex aspectu de virginitate testificentur, uti hic & *c. causam, 14. junct. glos. V. mulieres, h. t.* Quoniam autem plerumque dicitur, litem censeri dicisam, si una pars litigantium juramentum præ-

stitit; dicendum est, id procedere in casu, quo Actor cum consensu Judicis Reo derulit juramentum, si non vertatur periculum animæ, prout fieret in casu matrimoniali, quo mulier perpetuò vivere deberet cum impotente; nam in eò casu juramentum haberet vim transactionis, inducentis plenam litis decisionem *arg. L. admonendi, 31. ff. de jurejurand.* secus autem est de juramento uni litigantium delato à Judice; nam in hoc casu alteri non adimitur jus probandi contrarium ei, super quo juratum est, per *L. cum de indebitio, 25. ff. de probat.* & apertè colligitur ex relata decisione in *c. proposuisti*; in mutuis enim petitionibus (seclusâ partium transactione, quam importat delatio juramenti facta uni parti ab altera) prævalere debet ea, quæ potentior est.

Alter casus in hac materia habetur ¹⁵¹⁶ in *c. causam, 14. h. t.* Puella enim quædam matrimonium contraxerat cum juvene, sed post nuptias recessit, & monasterium ingressâ professionem edidit, asseverans, se Virginem mansisse; sed juvenis eam repetebat, allegans, quòd matrimonium cum ipsa consummârit. Cum autem super hoc consultus esset Pontifex Honorius III. rescripsit, ut puella interim in Monasterio secura permaneat, donec judicialis sententia lata fuerit; & ut judices delegati ex utraque parte probationes recipiant; & specialiter, si vir opponere velit contra mulieres de Virginitate puellæ testificantes, super hoc audiat; deinde cum obstetricum judicia quandoque fallant, ideo præter mulieres modò adhibitas, aliæ adhuc honestæ ac providæ Matronæ adhibeantur, quæ de Virginitatis privilegio testimonium dent. Ex hac resolutione deducitur. 1. integritatem corporis in muliere rectè probari per matronas, in hac re peritas, & bonæ famæ, quæ deponant, puellam (agentem ad separationem matrimonii propter impotentiam Viri, vel se matrimonio non consummato ingressâ monasterium) adhuc esse Virginem; dixi *bonæ famæ*, ut habetur in textu, *ibi, honestas matronas, providas*, quo notatur, quòd matronæ debeant esse artis peritæ, honestæ, ac bonæ

bonæ famæ, non leves ac viles, ne modico pretio subornatæ falsò deponant; Sanchez l. 7. matr. D. 113. à n. 1. hinc quandoque etiam vel ipsæ, vel illarum attestationses possunt reprobari à Viro per alias probationes (ibi: *si vir opponere velit contra mulieres*) quæ sunt recipiendæ, cum obstetricum judicia quandoque fallant; quo casu adhuc aliæ honestæ, ac providæ matronæ adhibendæ sunt, quæ de Virginitatis privilegio testimonium dent; sufficit autem, quòd deponant de *credulitate*; sic Layman in cit. c. causam, n. 2.

357. Speciale tamen est in hoc c. quòd Viro Uxorem, quæ proprio motu discessit, in judicio repetenti (cùm constaret de nuptiis inter eos initis) non fuerit restitutio facta, sed iussa in monasterio remanere, dum lis finiretur; cùm tamen agenti interdicto retinendæ, tanquam spoliato ante omnia restitutio faciendâ sit, ut dicitur c. ex transmissa, 8. & c. ex parte, 14. de restitut. spoliat. Resp. ut decisio in postremo citatis juribus locum habeat, requiri, quòd prius constet de spoliatione facta, quàm definiatur pro restitutione faciendâ; hinc repetens id, quo se spoliatum dicit, prius probare debet *spoliationem*, id, quod in præsentî Juvenis eam repetens non præstitit. Ex eo enim, quòd mulier nondum à Viro cognita recedat à Viro, & ingrediatur Monasterium, animo profitendi, vel etiam emiserit professionem, non *spoliavit* Virum, negando illi, quod *jure* debitum est; cum gaudeat jure sibi concessio, etiam celebratis nuptiis, sed nondum consummatis, Religionem intrandi, ac in ea profitendi, etiam invito Viro, ut diximus l. 4.

358. Tertia quæstio est, qualiter probanda sit *filiatio*? difficultas est quoad *Patrem*; mater enim semper certa est; sed an prolem, quam enixa est, suscepit ex hoc, vel illo Viro, per frequenter valde incertum est; & ideo quoad *Patrem* probatio filiationis est regulariter difficilis; consequenter solum fieri potest per præsumptiones, seu probabiles conjecturas, ut rectè observat Menochius de arbitrar. Judic. casu 89. à n. 3. quæstio igitur est i. an rectè proberetur, saltem præsumptivè, *filiatio* ex eo, quòd

Tom. II.

quis fuerit educatus in domo alicujus? 2. ex confessione, & nominatione parentum? 3. ex sola confessione Patris, vel Matris, dicentis, hunc esse filium suum? sed ad hæc respondimus l. 4. & ad 1. negativè ibi à n. 1476. ex c. Transmissæ, 3. qui filii sint legitimi; ad 2. ibid. n. 1479. diximus affirmativè, quando confessioni parentum propter se factæ accedunt alia indicia; ad 3. ibid. n. 1481. respondi negativè; intellige, seclusis aliis adminiculis.

Alii ponunt triplicem casum, ex quo præsumptivè proberetur filiatio; primum desumunt ex L. filium 6. ff. de his, qui sui, vel alieni: si quis natus sit ex uxore in domo mariti cum ea cohabitantis, & potentis generare; quod procedere volunt, esto constaret, Matrem eodem tempore adulterium cum alio commisisse, modò etiam Vir ei copulatus sit, probantes hoc ex L. miles, 11. ff. ad L. Jul. de adulteriis, §. defuncto; verùm hæc probatio non sufficit, cùm solum dicat, fieri posse, quòd non obstante copulâ adulterinâ, filius natus sit ex copula Viri legitimi; rectius probatur exinde, quòd in dubio pronuntiandum sit pro favore matrimonii, & liberorum: hæc enim causa favorabilis est; sicut enim nativitas ex matrimonio, quamvis præstet præsumptionem *solius juris*; non autem etiam *de jure*: similiter jus præsumit filium eorum, inter quos extat matrimonium, esto fortassis unus conjugum, v. g. mater neget illum susceptum à marito; vel pater, esse à se, quia per suum assertum, nisi hoc aliunde probent, non possunt præjudicare favori, quem juris præsumptione habet nativitas ex conjugio. V. Sylvest. V. Adulterium, in Summa.

1519. Alter casus est, si quis ab aliquo *filius* appellatus, & ab eo tanquam *filius* habitus, & tractatus fuit; ex hoc enim constituitur in quasi possessione filiationis; nec dejici debet, nisi contrarium proberetur; id, quod deduci videtur ex c. Pertuas, 10. de probat. de quo tamen videri possunt dicta l. 4. à n. 1476, & 2446. Ex quo vides aliud esse, quòd quis proberetur filius ex *sola* educatione, vel ex *sola* nominatione alicujus; aliud si hæc *conjungantur*. Tertius casus desumitur ex communi fama; sed de hoc V. dicta

Ccc

à n.

à n. 1449. Illud etiam hic addendum ex Barboſa in cit. c. per tuas, n. 3 ſimilitudinem prolis, quam quoad oris, & vultus apparentiam refert cum adultero ſuæ matris (ſi conſtet hanc ſub idem tempus Viro ſuo copulatam eſſe) non præſtare conjecturam probabilem contra juris præſumptionem de talis prolis nativitate ex matrimonio, ſeu legitimo patre; cum ſit perquam fallax, & incerta.

1520. Quarta demum quæſtio eſt, qualiter probentur *confinia*, ſeu *limites* locorum? de hoc agitur in c. *Cauſam* 13. h. t. ubi quærentibus ſuper hac materiareſpondit Honorius III. Mandamus, quatenus ſecundum diſiſiones, quæ per libros antiquos vel alio modo melius probantur, nec non teſtes, famam, & quæcunque alia adminicula hoc negotio procedatis. Ex quo ſequitur, limitum probationem rectè fieri 1. per antiquas ſcripturas; 2. per teſtes; 3. per famam, & alia adminicula: de probatione per famam diximus à n. 1446. de probatione per teſtes agetur tit. *ſequenti*. de ſcripturis. tit. 22.

ARTICULUS IX.

Quam probationem faciant literæ & Judicis ordinarii, vel alicujus Communitatis?

1521. Loquimur de Judice ordinario, non ſupremo, ſed inferiore; circa hanc quæſtionem 1. aliquid habetur in c. *poſt ceſſionem* 7. h. t. Cum enim Innocentio III. ex literis Judicis ordinarii conſtitiffet, quòd Vitus excommunicatus fuerat, quando Procuratoris officium aſſumpſit, ipſum tanquam Procuratorem in judicio recipere noluit; cauſam autem, propter quam illis literis Pontifex fidem habuit, ibidem additur: *quia iſtis credendum eſt, donec contrarium probetur*. Ex quo rectè ſequitur, fidem habendam eſſe literis Ordinarii, *debitè* (nimirum ſigillo, vel ſubſcriptione) munitis. Hinc autem quæſtio naſcitur, an ſigillum literis appoſitum, fidem, ſeu probationem faciat? ſed de his V. tit. de fide instrumentorum. Cæterum decifio, quæ habetur in dicto c. *poſt ceſſionem* (nimirum, quòd literæ Epifcopi, vel alterius Judicis ordinarii ſigillo, vel ſubſcriptione munitæ, faciant plenam fidem etiam in præjudici-

um alterius) intelligenda venit, quando agitur de modico præjudicio, ut fuit in caſu dicti c. ſecus eſt, ubi contingerent præjudicium grave, v. g. promulgationem excommunicationis, vel caſſationem electionis &c. ſic Abbas in cit. c. *poſt ceſſionem*, n. 6. & *poſt illum Pirbing*. h. t. n. 56.

Quæſtio altera de literis Communitatis, Collegii, vel Monafterii agitur c. *Tertio* 5. h. t. Cum enim quidam Canonicus Regularis amico ſuo ſub ſigillo Conventus alienationem feciffet rerum Eccleſiæ immobilium, & hoc inſtrumentum exhibitum eſſet in judicio; Procurator Monafterii dixit, non eſſe cum Conventus conſenſu conſectum, atque ſigillum adulterinum vel furtivum eſſe, & cum ad hoc probandum introduxiſſet Fratres, qui jurati dixerunt, quotieſcunque de hac alienatione mentio facta fuit, Conventum contradixiſſe; pars autem contraria adverſus hæc teſtimonia nihil probâſſet; Clemens III. reſcripſit, ſecundum dicta teſtimonia fratrum, eſſe judicandum. Ex hac decifione deducitur. 1. quòd excipiens contra inſtrumentum, in judicio productum (opponendo, ſigillum eſſe adulterinum, aut furto ſublatum) ad hoc probandum per teſtes, admitti debeat, ut colligitur ex cit. c. 7. h. t. & c. *Joannes*, 10. de fide instrument. idque non tantum exceptionem probando directe; ſed etiam indirecte, ut ſi probeat Capitulum nunquam conſenſiſſe in id, quòd continet inſtrumentum, munitum ſigillo Communitatis. Deducitur. 2. Clericos in cauſa ſuæ Eccleſiæ, vel Monachos in cauſa ſui Monafterii, poſſe teſtes eſſe; prout clarè probatur ex caſu dicti c. *Tertio*; etiam ſi deponant in ejus commodum, ſi teſtentur ſuper factò, vel non factò, ab eis collegialiter, & procedant ut perſonæ ſingulares. Eſt enim propter intereſſe ſunt aliquantum ſuſpecti, quòd membra habent cum conjunctione totius; quia tamen ea, quæ capitulariter aguntur in Capitulo, per extraneos (cum non admittantur) probari non poſſunt, neceſſariò admittendi ſunt ii, qui in Capitulo adfuerunt, ne illis negetur via deſenſionis juſtæ.

ARTI-